

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

Umrli škofjski gozdarja pojasnen
Nad Lučami v gozdu na Planini je bil ustreljen 28 letni gozdar, kmetoskofjski veleposestnik v Savinjski dolini Emil Kristof. Našli so ga v nedeljo, 5. junija, jutraj mrtvega v gozdu, poleg od trupla pa so opazili dve mrtvi postavi, ki sta imeli na obrazih puskarske streljanke. S puskama sta ubila ljudi, da so se ti umakali.

Jasno je bilo, da gre za zločin. Našli so ga v nedeljo, 5. junija, jutraj mrtvega v gozdu, poleg od trupla pa so opazili dve mrtvi postavi, ki sta imeli na obrazih puskarske streljanke. S puskama sta ubila ljudi, da so se ti umakali.

Samomor? — V Mariboru je pobegnil od doma 16 letni Leo Majcen. Staršem je pustil doma listek, češ, da gre v smrt in da je tega obupa kriv trgovec, pri katerem se je fant učil. Fanta iščejo, a ga doslej še niso našli. Domnevajo, da je res izvršil samomor.

Samomor jetičnega. — V Novi vasi pri Mariboru si je vzel življenje 29 letni trgovski pomočnik Herman Koletnik. Pognal si je kroglo v sence. Našli so ga že umirajočega na postelji. Poklicani zdravnik je ugotovil, da je Koletniku vsaka pomoč zaman. Čez nekaj ur je Koletnik umrl. Vzel si je življenje zaradi neozdravljive bolezni: bil je jetičen in počasno umirajoč se je ognil s samomorom.

Arretirani štirje razmnoževalci in razširjevalci letakov proti vladnemu predsedniku Jevtiću in drugim bodo baje obtoženi po zakonu o zaščiti države. Arretiranci bosta baje zagovarjala odvetnika dr. Miha Krek in dr. Marko Natlačen, oba znana klerikalna voditelja.

Vlak povozil otroka. — V Križevski vasi pri Metliki je vlak povozil 20 mesecev staro Justino, hčerko posestnika Cajnarja. Otroka je izpred domače hiše odšel na progo in se na progi igral. Tedaj je okrog ovinka pridružen vlak. Oče je zagledal pretečo nesrečo in skočil proti progi a že prepozno. Ko se je vlak ustavil, je pobral izpod voza krvavo kepo, mrtvega svojega otroka. Ker dela tamkaj proga več ostrih ovinkov, so že dolgo mislili na to, da bi vse te ostre ovinke obdali z živo, gosto mejo, da dostop na progo ne bi bil otrokom mogoč. Najnovejša nesreča znova poziva, da je treba progo na takih ovinkih zavarovati.

General Živković namestnik vladnega predsednika. — V Bukarešti se je sestala Balkanska zveza, zunanji ministri držav Balkanske zveze. Na konferenco je iz Jugoslavije odpotoval vladni predsednik in zunanji minister Bogoljub Jevtić. Ob njegovem odhodu iz države je regentki svet podpisal ukaz, s katerim je imenoval za namestnika vladnega predsednika generala Pera Živkovića, ministra za vojsko in mornarico, za namestnika zunanjega ministra pa ministra pravde dr. Kojića. Iz Bukarešte se odpelje Jevtić v Ženevo, spotoma pa bo konferiral v Benetkah z zastopnikom italijanske vlade Suwicheom glede sprizajenja z Jugoslavijo. Češkoslovaški in rumunski zunanji ministri sta odputujeta iz Bukarešte najprej na Dunaj na konferenco z avstrijsko vlado, nato pa odputujeta oba v Rim na konferenco z italijansko vlado. — Pogajanja oz. razgovori državnih Male antante z Italijo so posledica italijansko-francoskega pakta. Ker se bo Italiji najtežje pogoditi z Jugoslavijo oz. ker imata ti dve državi skupno mejo in je v Italiji mnogo Slovencev in Hrvatov, je gotovo, da bo potrebno na konferencah govoriti predvsem o slovenski in hrvaški narodni manjšini v Primorju in Istri. Zaradi tega je več sto kulturnih organizacij v Jugoslaviji brzojavilo zunanjemu ministru Jevtiću v Beograd, naj pri bližnjih pogajanjih z Italijo brani manjšinske pravice Slovencev in Hrvatov v Italiji ter doseže zanje kar največ ugodnosti, vsaj toliko kot jih imajo Italijani v Jugoslaviji, čeprav je Italijanov v Jugoslaviji mnogo manj kot naših ljudi v Italiji. V rokah zunanjega ministra Jevtića je kup podobnih brzojav iz vse države in vsa poštena, res narodna javnost pričakuje, da bo minister pri pogajanjih vztrajal na zahtevah, ki so zahteve vse Jugoslavije. Vprašanje pa je, ali se ne pripravi obravnavati že pri francosko-italijanskih pogajanjih in ali ni že vse zmešano in vsak nadaljnji napor brezupen? Če je tako, potem bo pač težko spreminjati tako priateljstvo francoske republike.

Smrtna nesreča na njivi. — Posestnik Janez Kovačič z Brunka pri Radečah je s svojim bratom sadil krompir na domači njivi. Brat je pognal vole, Janez pa je pri tem tako nesrečno padel pod voz, da so šla kolesa voza čezenj. Sam se je dvignil na noge ter odšel domov, misleč, da ne bo nič hudega. Ko pa je le čutil bolečine, je legel, a bolečine niso ponehale. Moral je k zdravniku v Radeče in od tod v bolnišnico v Brežice. Ugotovili so hude notranje poškodbe, ki jim je čez nekaj dni podlegel. Star je bil 45 let, samec. Pokopali so ga v Radečah.

Bratomorila še niso našli. — Orožniki in vaščani zasledujejo in iščejo Franceta Ruparja iz Zgornje Brezovice nad Preserjem, vendar ga doslej niso našli ne živega ne mrtvega. Ko je ustrelil svojega brata, je od znotraj zaklenil vsa vrata, vzel mnogo denarja v žep, kakih 1000 Din pa vrgel na bratovo truplo ter nato skozi okno pobegnil v noč, rekoč hromi sestri, da si bo vzel življenje. Iskali so ga na vse strani, a ga doslej niso našli. Pretaknili so krmilne gozdove, niso ga našli. Ker je vzel denar, domnevajo, da je morda pobegnil v Italijo ali pa da bo kje drugje zapravil denar ter se nato vrnil domov in v zapor ali pa se bo res ustrelil. — Truplo ustreljenega brata Toneta je zdravniška komisija obducirala. Ugotovljeno je, da so tri kroglice iz revolverja 9 mm zadele Antona tako nevarno, da bi bila vsaka pomoč zaman in da so trije strelci bili smrtonosni. Prvi mu je prestrelil pljuča, dva sta šla skozi vrat, četrti skozi glavo. Spori med Francetom, ki je bil gospodar, in med bratom in materjo so bili pogosti, to pa zaradi tega, ker je France slabo gospodaril. Mati in brat sta mu to očitala oz. ga opozarjala na to. Odtod sovraštvo, ki se je končalo z zločinom, z umorom brata.

General Živković namestnik vladnega predsednika. — V Bukarešti se je sestala Balkanska zveza, zunanji ministri držav Balkanske zveze. Na konferenco je iz Jugoslavije odpotoval vladni predsednik in zunanji minister Bogoljub Jevtić. Ob njegovem odhodu iz države je regentki svet podpisal ukaz, s katerim je imenoval za namestnika vladnega predsednika generala Pera Živkovića, ministra za vojsko in mornarico, za namestnika zunanjega ministra pa ministra pravde dr. Kojića. Iz Bukarešte se odpelje Jevtić v Ženevo, spotoma pa bo konferiral v Benetkah z zastopnikom italijanske vlade Suwicheom glede sprizajenja z Jugoslavijo. Češkoslovaški in rumunski zunanji ministri sta odputujeta iz Bukarešte najprej na Dunaj na konferenco z avstrijsko vlado, nato pa odputujeta oba v Rim na konferenco z italijansko vlado. — Pogajanja oz. razgovori državnih Male antante z Italijo so posledica italijansko-francoskega pakta. Ker se bo Italiji najtežje pogoditi z Jugoslavijo oz. ker imata ti dve državi skupno mejo in je v Italiji mnogo Slovencev in Hrvatov, je gotovo, da bo potrebno na konferencah govoriti predvsem o slovenski in hrvaški narodni manjšini v Primorju in Istri. Zaradi tega je več sto kulturnih organizacij v Jugoslaviji brzojavilo zunanjemu ministru Jevtiću v Beograd, naj pri bližnjih pogajanjih z Italijo brani manjšinske pravice Slovencev in Hrvatov v Italiji ter doseže zanje kar največ ugodnosti, vsaj toliko kot jih imajo Italijani v Jugoslaviji, čeprav je Italijanov v Jugoslaviji mnogo manj kot naših ljudi v Italiji. V rokah zunanjega ministra Jevtića je kup podobnih brzojav iz vse države in vsa poštena, res narodna javnost pričakuje, da bo minister pri pogajanjih vztrajal na zahtevah, ki so zahteve vse Jugoslavije. Vprašanje pa je, ali se ne pripravi obravnavati že pri francosko-italijanskih pogajanjih in ali ni že vse zmešano in vsak nadaljnji napor brezupen? Če je tako, potem bo pač težko spreminjati tako priateljstvo francoske republike.

Smrtna nesreča. — Med Žirnicami in Lescačmi se je smrtno nesrečil 24 letni mizar Ivan Begunjah. Nekje si je na njivi izposodil motorno kolo in se odpeljal v Žirovnico, odkod se je potem vračal spet dom. Bil je nespreten vozač, pa zaradi previdnosti vozil stalno po robu ceste, namestu desni strani. Ko je prihitel na njivo, je bil na njivi, da je kmet umrl. Kriva je le nespretnost. Nesreča se je dogodila čez 6. maja dopoldne.

Smrtna nesreča. — Iz Krškega je pred nekaj dnevi nenadoma umrl blaginjak krškega hranišnice Jože Simončič. Moje je bil zadnje čase neustavski in živčno razvrat, zaradi tega so domnevali, da je bil z blaginjo kaj narobe in je bil z denarjem vred. Revizija blaginje je pokazala, da gre za primanjkljaj v blaginji. Simončič je bil tudi revizor blaginje. Ko so ga prišli arrestirati, so se mu razburjali ter resno pretili. Govorili so, da je blaginja odnesel kar stotisočake, od česar ni res. Simončič se do smrti ni bil v zaporu, niso namreč imeli dokazov, da bi bil kriv.

Smrtna nesreča. — Celjski sodišče je te dni sodilo 25-letnega posestnika sina Matjaža Brčka z Brezje pri Oplotu. Brčka je bil, da je z nožem ubil do smrti fanta Perca. Brčka je bil, da je z nožem ubil do smrti fanta Perca. Brčka je bil, da je z nožem ubil do smrti fanta Perca.

Smrtna nesreča. — Celjski sodišče je te dni sodilo 25-letnega posestnika sina Matjaža Brčka z Brezje pri Oplotu. Brčka je bil, da je z nožem ubil do smrti fanta Perca. Brčka je bil, da je z nožem ubil do smrti fanta Perca. Brčka je bil, da je z nožem ubil do smrti fanta Perca.

Smrtna nesreča. — Celjski sodišče je te dni sodilo 25-letnega posestnika sina Matjaža Brčka z Brezje pri Oplotu. Brčka je bil, da je z nožem ubil do smrti fanta Perca. Brčka je bil, da je z nožem ubil do smrti fanta Perca. Brčka je bil, da je z nožem ubil do smrti fanta Perca.

Delavstvo proslavi Debsov govor

Socialistična slavnost v Cantonu

Cleveland. — V nedeljo, 16. junija, bo delavstvo iz Ohia in sosednjih držav napravilo v Cantonu, O., veliko "romanje," kjer bo proslavilo spomin na pokojnega Eugena Victorja Debsa. Ta dan bo namreč 18 let, odkar je Debs imel svoj slaven protivojni govor, radi katerega je bil obsojen v desetletno ječo.

Slavnost, ki bo obenem antivojna demonstracija, se bo vršila v Nimsilla parku, na prostoru, kjer je pred 18 leti Debs v tako živih besedah obsodil vojno in urgiral ameriško delavstvo, naj odreče pokorščino imperialistični vladi in se upre človeški klavnici. Nastopilo bo več najboljših socialističnih in delavskih govornikov. Prečitan bo tudi famozni Debsov antivojni govor.

Svoje sodelovanje je prijavilo že več uni in drugih delavskih organizacij. V Cantonu bo ta dan prišlo delavstvo iz sedmih držav. Manifestacija bo združena s piknikom. Predvajane bodo tudi Debsove slike, ko je bil "gost" strica Sama in pozneje.

To antivojno demonstracijo v spomin Debsu je pozdravil tudi Max S. Hayes, urednik unijskega glasila Cleveland Citizen, ki je bil leta 1909 Debsov kolega na socialistični listi za predsednika in podpredsednika. Ko je bil obvečan o tem antivojnem romanju v Cantonu, je rekel: "Izborna ideja! Eugene Victorja Debsa bodo bodoče generacije pozdravljale kot enega največjih ameriških mislecev in borev za osvoboditev delovnega ljudstva. Vse njegovo življenje je bilo posvečeno delavski stvari. Povsem pravilno je, da izkažejo čast njegovemu spomenu vsi inteligentni Američani."

Denarne homatije v sovjetski Rusiji

Moskva, 1. jun. — Dva člana sovjetske vlade, finančni komisar Grinko in komisar državnih kmetij Kalmanovič, in šef sovjetske državne banke Marijasin so dobili ukor in več nižjih, lokalnih finančnih uradnikov je bilo aretiranih na obtožbo finančnih manipulacij. Afera izvir iz pomanjkanja rubljev, vsled česar so upravitelji mnogih industrijskih in kmetijskih podjetij izplačevali delavce v improviziranih kuponih in lokalnih čekih, kar je proti zakonom Sovjetske unije.

Mooney spet pred državnim vrhovnim sodiščem

San Francisco, Calif. — Tom Mooney je v svojem dolgem boju za svobodo spet došel pred najvišje sodišče v državi Californiji. Njegovi odvetniki so formalno predložili zadnji petek prošnjo za izpustitev iz zapore na podlagi dejstva, ker je bil Mooney spoznan za krivga s pomočjo krive priprave. Če bo njegova prošnja ponovno zavrnjena, pojde Mooney drugič pred federalno vrhovno sodišče.

Vodja brezposelnih v Circlevillu, O., je podoben Lincolnu in je tudi govoril kakor Lincoln, ko je vodil skupino brezposelnih v Columbusu, O., kjer je zahtevala zvišanje podpore.

Močna centralna vlada je cilj Rooseveltove administracije

(Nadaljevanje s 1. strani.)

pa so se prestrašili in se ne morejo orientirati. S strani republikancev je prišla obsodba, da je Rooseveltov namen ustanovitev diktature, katere naj bi mu omogočila uveljavljanje reform, ki so zapopadene v njegovem "new dealu", katerega je vrhovni tribunal strmo opredelil pred nekaj dnevi.

Predloženih je bilo že več sugestij, da se vrhovnemu sodišču odvzame oblast razveljavljanja v kongresu sprejetih zakonov. Ena teh je, da se sodišču odvzame apelatna jurisdikcija v slučajih, ki se nanašajo na delavske mezde, delovne ure, produkcijo in kjer ta jurisdikcija sega na druga polja, na katerih bi moral "new deal" operirati. V tem primeru bi bila oblast vrhovnega tribunala omejena, ker ne bi mogel razveljavljati zakonov. Ako bi se kongres v vseh stvareh pokoril predsedniku, kakor se je sedanj pri sprejemanju "newdealske" zakonodaje, tedaj bi postal predsednik diktator, pravijo nasprotniki Rooseveltove administracije.

Washington, D. C., 1. jun. — V kongresu se je pojavilo glibanje, čigar cilj je sklicanje konvencije, ki naj bi sestavila novo federalno ustavo.

Kongresnik Maverick, demokrat iz Texasa, je že naznanil, da bo predložil to vprašanje amerišкому ljudstvu v svojem govoru po radiu. Kongresnik Keller, načelnik grupe, ki se navdušuje za sklicanje ustavne konvencije, je dejal, da se bodo člani te grupe sestali na posebni konferenci v prihodnjih par dneh.

Tako kakor sedaj, ko vrhovno sodišče lahko uniči v kongresu sprejeto zakonodajo, ne more iti naprej," je dejal Maverick. "Vprašanje je, ali naj uveljavimo potrebne spremembe v vladi, da se zagotovi ljudstvu dostojno življenje, ali naj pustimo, da vrhovno sodišče še nadalje uničuje vse naše napore."

Njegovo mnenje je, da mora biti vrhovnemu sodišču odvzeta oblast razveljavljanja zakonov ali pa jo je treba omejiti tako, da zakon, ki ga vrhovno sodišče ovrne, postane vseeno veljaven, ako ga kongres sprejme pri ponovnem glasovanju.

Ustavna konvencija se lahko sklicile le, ako to zahtevajo legislature 36 držav. Vsako spremembo, za katero se izreče taka konvencija, morajo potem odobriti tri četrtine državnih legislatur. Maverick je rekel reporterjem, da on in člani njegove grupe smatrajo sklicanje ustavne konvencije za potrebno, ker sedanja federalna ustava več ne odgovarja obstoječim razmeram. Ako bi se ameriško ljudstvo zavdalo, da je revizijska ustava potrebna, bi se hitro izreklo za njo in tako bi ustvarilo podlago za ustanovitev novega ekonomskega sistema, nad katerim ne bi imeli kontrole privilegirani interesi.

Stavkarski izgredi v Ohio se nadaljujejo

Columbus, O. — Več stavkarjev Columbus Packing Co. in njihovih simpatičnikov je bilo ranjenih in 22 aretiranih v spopadu z 200 policaji zadnji petek. Stavkarji so aranzirali masno piketiranje in pomagalo jim je večje število študentov s tukajšnje univerze.

Voditelja komaj ušla nezaupnici

Soderstrom in Olander pokarana

Chicago. — FP. — Na zadnji seji Čikaške delavske federacije sta bila Reuben Soderstrom in Victor A. Olander, predsednik in tajnik državne delavske federacije, predmet ostre kritike in sta končno komaj ušla nezaupnici radi njunega napada na Illinois Workers Alliance, organizacije brezposelnih, in zagovarjanja povišanja na kupčijski davek.

Resolucija, o kateri se je vršila ostra debata, je bila direktna zaščitnica Soderstromu in Olanderju. Njuni prijatelji v Čikaški delavski federaciji so napeli vse sile, da so jo porazili. Pri navadnem glasovanju je zmagala, da je dobila večino; pri štetju glasov je pa John H. Walker naštel 69 glasov proti resoluciji in 55 za resolucijo.

"Stara garda" je zmagala, ker je štela glasove," je rekel po glasovanju neki delegat. Čikaška federacija je že prej sprejela resolucijo proti kupčiskemu davku in silno tudi mnoge druge krajevne in centralne unije. Soderstrom in Olander sta pa šla preko tega sentimenta in povzru lopnla še po organizaciji brezposelnih, ki je pod socialističnim vodstvom in se je krepko upirala zvišanju tega davka.

Proti kupčiskemu davku se je izrekla tudi zadnja konvencija Ameriške delavske federacije v San Franciscu. Green je zadnjič tudi dal navodilo vsem državnim federacijam in centralnim unijam, naj kooperirajo z Workers Alliance of America, kateri je pridružena illinojska organizacija brezposelnih.

Maj najmokrejši mesec v 52 letih

Chicago. — Letošnji maj je bil najmokrejši in najhladnejši v velikem kontrastu z lanskim, ki je bil najsušejši in najbolj vroč — od leta 1883. Deževna padavina je znašala v letošnjem maju 7.09 palcev, kar je 3.35 nad normalo. Povprečna normalna temperatura v maju v Chicagu je 57 stopinj, toda letos je bila 51.

Rudniške unije v Buttu v skupnem svetu

Butte, Mont. — Radi odloka eksekutivne Ameriške delavske unije Int. Union of Mine, Mill and Smelter Workers vzela jurisdikcijo nad vsemi strokami in podprla poklicne unije, so se vse unije v butteški rudniški industriji združile v skupnem svetu v svrhu protektiranja skupnih interesov.

Brat se zanaša na brata podgovernorja

Danbury, Conn. — George McLachlan, ki ima tukaj dve tovarni, v katerih je izbruhnila stavka radi redukcije mezd za 20%, hoče imeti direktne koristi od svojega brata, ki je državni podgovernor. Rekel je, da bo ignoriral governorja in se obrnil direktno na brata, ki naj mu pošlje milico za zdrobitev stavke 500 delavcev.

Kaj se skriva za odlokom vrhovnega sodišča?

(Nadaljevanje s 1. strani.)

riski kapitalizem opomogel. Od "novega deala" je dobil kolikor se je pač dalo dobiti. Ker ga je izšel, ga je s pomočjo vrhovnega sodišča zdaj vrgel na smetišče.

Ne da se tajiti, da je nekoliko pridobilo tudi ameriško delavstvo. Drobline so bile sicer majhne. Toda že samo skrčenje in izenačenje delovnika ter določitev minimalnih plač je preprečilo še večji kaos v industrijah. Ta pridobitev je šla po gobce, ne glede kako plehka in pomanjkljiva je.

Kaj sedaj? Štiri milijarde, katere je kongres določil za javna dela, ne bodo dosti zalegle, kolikor se gospodarskega stanja tiče. Wallstreetarji sicer pravijo, da imajo 20 milijonov pripravljenih za investiranje v nove stroje in nove tovarne. Vrhovno sodišče jim je s tem odlokom napravilo prosto pot, ker je odstranilo vse "newdealske" zapreke.

In v slučaju, da bi wallstreetarji res napravili kaj takega in skušali pognati industrijsko kolesje — kar je le bluf, ker investiralci bodo le takrat in tam, kjer bodo izgledi za dobiček — bodo novi stroji pod kapitalizmom pomenili še večjo brezposelnost in še večjo krizo. In prav nič drugega ni na vidiku.

Kapitalizmu preostaja edina alternativa — vojna kot izhod iz krize. Veliki mornarični manevri na Pacifiku so znamenje, da se tudi v Washingtonu tega zaveda. Vsekakor se mrzlično pripravljajo na vojno.

Kongres je prav te dni avtoriziral zgraditev nad dva tuceta novih bojnih ladij. Na drugi strani je sankcioniralo militariziranje dežele tudi vrhovno sodišče, ki je zadnje čase vzdržalo vse vojne ukrepe ter potrdilo prisilno vojaško vežbanje študentov. Vsa znamenja kažejo, da drži pot iz krize v vojno kot zadnja bilka bolnega kapitalizma.

Zastrupljeno meso za reveže

New Orleans, La. — Dve osebi sta že umrli in mnogo drugih trpi posledice zaradi zastrupljenega govedine, s katero državna relifna administracija nasičuje brezposelne.

Neka pošiljka mesa, namenjena bednim, je bila tako gnila, da je 20,000 konvev eksploziralo v nekem skladišču. Avtoritete so sicer hotele vso afero potlačiti, a niso uspeli. Meso v konvah je bilo od sestradane goveje živine, ki so jo poklali v od suše prizadetih krajih.

Protestni pohod kanadskih religij delavcev

Vancouver, B. C., Kanada, 1. jun. — Relifni delavci v tukajšnjih taboriščih so na masnem shodu sklenili, da prirede protestni pohod v Ottawo in zaenjo so pozvali vse brezposelne, naj se jim pridružijo. Dalje so se izrekli za nadaljevanje stavke proti neznanim razmeram v taboriščih. Pohod se bo pričel v ponedeljek in voditelji upajo, da se jim bo pridružilo več tisoč brezposelnih predno bodo dospeli v kapitol.

Nova tekstilna tovarna, ki jo je sovjetska vlada zgradila v Azerbajdžanu.

Maksim Gorki:

MATI

SOCIALEN ROMAN

— Vdruge so ga že zaprili! ... samo zato, ker je spoznal resnico božjo in jo odkrito sejal, ne da bi prizanašal sebi ... Mlad in lep deček ... in pa pameten! Časopis je zasnoval in spravi Mihajlo Ivanoviča na pravo pot ... dasi je Mihajlo dvakrat starejši od njega! ... Sedaj bodo zato sodili mojega sina in ga — obsodili ... a on uide iz Sibirijske in bo nadaljeval svoje delo ...

Govorila je, in ponosno čuvstvo je raslo v njenih prsih, snovalo podobno junaka, zahtevalo zase besed in stiskalo grlo. Neobhodno se ji je zdelo uravnovesiti z nečem jarkim in razumnim vse, kar je videla ta dan in kar ji je tlačilo glavo z nesmiselnim strahom, z nesramno krutostjo. Nezvestost se je pokoravala tej zahtevi zdrave duše, zbirala je vse, kar je videla svetlega in čistega v en ogenj, ki jo je slepil s svojim čistim plamenom ...

Mnogo se je že rodilo takih ljudi, vse več se jih poraja, in vsi bodo do konca svojih dni stali za svobodo ljudi, za resnico ...

Pozabila je na vso opreznost, in dasi ni imenovala imen, je povedala vse, kar ji je bilo znanega o tajnem delu za osvoboditev ljudstva iz suženjskih spon. Risala je oblike, ki so bili dragi njenemu srcu, vlagala je v besede vse silo, vse izobilje svoje ljubezni, ki jo je tako pozno vzdramilo v njenih prsih življenje s svojimi nemirnimi sunki.

— Po vsem svetu se vrši delo, po vseh mestih ... sili poštenih ljudi ni mere, ne meje, raste in narašča do našega končnega zmago-slavja ...

Glas njen je donel enakomerno, besede je nahajala z lahkoto in bistro jih je nizala kakor pestre, blesteče bisere na krepko ni svoje želje, da očisti srce od krvi in blata tega dne. Videla je, kako so se kmetje zrasli, kjer jih je zaslačila njena beseda, da se ne gibljejo, da ji strme v obraz, slišala je zadrževano dihanje ženske, ki je sedela poleg nje, in vse je povečevalo njeno vero v to, kar je govorila in obetala ljudem ...

— Vsi, ki jim je življenje težko, vsi, ki jih tlačijo beda in brezzakone, ki so jih zaslužili bogatini in njih strežaji, vsi, vse ljudstvo mora pomagati ljudem, ki ginejo zanj po ječah, ki čakajo na smrtno muko ... Brez dobička razlagajo, kje je pot do sreče za vse ljudi, brez laži kažejo težko pot in siloma ne vlečejo nikogar za seboj, ali če se vstopi enkrat poleg njih, jih ne pusti nikdar več in uvidiš, da je ta pot in nobena druga!

Prijetno ji je bilo, da je izpolnila svojo davno željo, da je sama govorila ljudem o resnici! — S takimi ljudmi gre ljudstvo lahko; ne zadovolje se z malim, ne ostavijo se, dokler ne premagajo vseh laži, vse zlobe in lakomnosti, ne denejo križem rok, dokler se vse ljudstvo ne zlije v eno dušo, dokler enoglasno ne reče: vladar sem jaz, samo si postavim zakone za vse enake!

Utrujena je umolknila in se ozrla naokolo. V prvi ji je legla mirna uverjenost, da se njene besede ne izgube brez koristi ... Kmetje so jo gledali pričakujoč še kaj. Peter je sklenil roke na prsih, namršči oči in na njegovem pestrem obrazu je trepetal nasmeh. Stefan se je oprl z eno roko ob mizo, sklonil se naprej, iztegnil vrat, kakor da bi še vedno poslušal ... Senca je ležala na njegovem obrazu, in valed tega je izgledal izrazitejši ... Njegova žena je sedela sklonjena poleg matere, položivši kolence na kolena in gledala pod noge.

— Tako je ... je začepetal Peter, zmajal z glavo in oprezno sedel na klopi.

Stefan se je počasi zvrnil, pogledal na že-

no, razprostrl svoje roke po zraku, kakor da bi nekaj objemal ...

— Če se človek poloti dela — je dejal zamišljeno in tiho — potem je že treba z vso dušo ...

Peter je plaho dodal:

— Da, da ... nazaj se ne smeš ozirati!

— Široko je zasnovano ... — je nadaljeval Stefan.

— Čez vso zemljo! ... — je zopet dostavil Peter.

XVIII.

Mati se je s hrptom naslonila na steno in poslušala njih tihe, tehtajoče besede. Tatjana je vstala, ozrla se naokolo in zopet sedla. Njene zelene oči so blestele suho, ko je nezadovoljno in z zaničevanjem na obrazu pogledala na kmete.

— Mnogo gorja ste okusili? — je dejala nemudoma materi.

— Da, da! — se je odzvala mati.

— Dobro govorite ... vlečejo, srce vlečejo vaše besede za seboj ... Pa si misliš — moj Bog, da bi le skozi špranjo videla take ljudi in tako življenje. Kako živijo ... Kakor ovca! ... Citati znam, knjige prebiram ... mnogo razmišljam ... časih ne spi celo noč ... vsled misli. Ampak kakšen smisel ima vse to? Če ne misliš, pogineš in prav tako pogineš, če razmišljaš ... Vse je zaman ... Kmetje tu delajo in trepetajo za kosček kruha ... a vendar ni nič ... Žalijo jih, jeze se, pijo, pretepajo se, pa spet delajo ... delajo ... Kaj je to? Nič ...

Z nasmehom v obeh in v glasu je govorila, tekoče; časih pa se je ustavila, kakor da bi nenkrat kakor nitko prestrigla svoje besede ... Kmetje so molčali. Vetr je božal okna, šumel v slami na strehi in časih tiho zagodel v dimniku. Pes je lajal. Nejevoljno so udarjale ob okna redke kaplje dežja. Plamen v svetilki je trepetal, zatemnel in se čez hip zopet enakomerno in žarko razgorel.

— Vaše besede sem poslušala — zato torej žive ljudje! ... Čudno — poslušam vas in vidim, da vse to že vem! Ali poprej nisem slišala nič takega in tudi takih misli nisem imela ...

— Založiti bo treba kaj malega, Tatjana, in ugasniti luč! — je dejal Stefan mrko in počasi. — Sicer opazijo ljudje, da je pri Čumakovih dolgo brlela luč. Nam je vseeno, ali za našega gosta utegne imeti zle posledice ...

Tatjana je vstala in šla k ognjišču.

— Da-a! — je pritrdil Peter s tihim nasmehom. — Sedaj, kume, je treba napeti ušesa! Če se pojavijo časopisi med ljudstvom ...

— Ne govorim o sebi ... Mene če tudi za-pro, ni velike škode ...

Zena je stopila k mizi in dejala:

— Umakni se ...

Vstal je, odšel vstran in gledajoč, kako Tatjana pogrinja mizo, je rekel smeje:

— Po ceni smo — cel kup za groš, pa če jih je v kupu sto ...

Materi se je zasmilil, sedaj ji je bil bolj po godu. Po končanem govoru se je oddaljila od blatne teže minulega dne, zadovoljna je bila s seboj in vsem je želela lepo in dobro.

— Ne sodite prav! — je dejala. — Človek ne sme soglašati s ceno, ki mu jo določajo ti ljudje, ki ne potrebujejo od njega drugega nego kri. Sami se morate oceniti odnotraj, ne za sovražnike, temveč za prijatelje ...

— Kakšne prijatelje imamo, — je tiho vzkliknil muhik. — Do prvega grizljaja ...

— A jaz pravim, da ljudstvo ima prijatelje ...

(Dalje prihodnjič.)

pazniki, jih aretirali in odgnali v mesto. Nekoliko so se sicer upirali, toda policaji so jih začeli udrihati s krepelji po glavah in takoj so bili pokorni. S tovaršem Frankom sva bila vesela, ker sva se srečno izmuzala in lahko nadaljevala vožnjo proti zapadu, toda svoje sreče se ni sva dolgo veselila. V nekem kraju so naju zalotili in komaj sva jim odnesla pete, da naju niso ujeli. Skrila sva se v gorskih kotanjah v bližini proge in čakala, kdaj se nama zopet posreči zlesti na drugi vlak.

Po dolgem čakanju sva se zopet vtihotapila na tovorni vlak in se odpeljala dalje. Po dolgi vožnji sva skočila z vlaka predno se je ustavil na postaji. Vsi, ki smo se pripeljali, smo se podali v kotlino pod železniško progo, kjer je bilo zbrano večje število "tremfov". Povedali so nam, da čakajo na delo na cesti, ki so jo gradili v bližini. S tovaršem sva se odločila, da tudi midva počakava in vprašava za delo.

V bližini je bila mala baraka, v kateri je bilo nekaj mrve in par konj in v tej smo prav imenitno prespali noč. Naslednje jutro sva šla s tovaršem vprašat za delo, ki sva ga tudi dobila. Jaz sem čistil grmičje in ga zažigal, tovarš pa je dobil delo pri malem mostiču, ki so ga gradili čez potok. To je bilo najino delo prvega dne. Drugi dan nama je delovodja odkazal drugo delo in nama dal še tretjo pomoč, nekega capina. Kopali smo s topimi krampi, da so se kar iskale utrjale in niti hiteti smo morali kakor nas bi sam vrh priganjal. Capinu se delo ni kaj pridlo dopadlo in je večkrat kakšno robato izgovoril. Pri tem delu sva s tovaršem ostala samo tri dni in pol. Delala sva deset ur na dan in plača je bila 40c na uro. Za hrano je bilo treba plačati \$1.25 na dan in bila je slaba in pičla. V tistih barakah je bilo pa toliko muh, da bi bile akoro vse snedle, kar je bilo nam namenjeno. Bilo je tudi zelo nesnažno, da niti omenjati ni vredno.

"To je Amerika!" je dejal moj tovarš. Jaz sem mu primikal in pritrdil: "Taka nesnaga je v teh coloradskih brdih, da tega ne bi bil verjel, ako bi mi kdo prej povedal."

Kjerkoli gre raznim podjetnikom za čim večji profit, tam se ne gleda za delavce in ne brigajo se, v kakšnih razmerah žive. Tako so tudi kontraktorji, ki so prevzeli gradnjo ceste, gledali, da nagrmadijo dosti dobička iz delavskih žuljev. Kako strašne so posledice takega sebičnega ravnanja, je znano.

Predno sva s tovaršem pre-jela plačilo, me je delovodja vprašal, ako sem delal pet dni in pol. Jaz nisem niti malo pomislil, samo odgovoril sem, da sem delal pet dni in pol. Nato je bil tudi tovarš vprašan in je prav tako odgovoril. Plačo sva res dobila za pet in pol dneva dela, kar se je nama čudno zdelo, a sva kmalu razrešila zag-netko. Kuhar je bil namreč v službi družbe, ki je skrbela za hrano. Urejeno je bilo pa tako, da sva morala plačati za hrano za pet dni in pol, in ker sta delovodja in kuhar delala z roko v roki, sta delila dobiček, ki sta ga na ta način prigolju-fala. S tovaršem sva jedla tri dni in pol, zapisali so nam pa dva dni več in tako sva bila tudi midva deležna zaslužka pri goljufiji, ki sta jo napravila delovodja in kuhar. Ker nista mogla drugače varati, sta se iz-mislila ta "trik", da sta postar-ni nekaj "zaslužila". Pomisliti je treba, da je bilo zaposlenih precejšnje število delavcev in da so se pogostoma menjali. Ker je delo trajalo par let, se razume, da sta delovodja in kuhar spravila precej denarja v žep.

Odrinili smo zopet naprej v državo Utah, v mesto Salt Lake City. Vozili smo se na tovr-nem vlaku in naša skupina je šela okrog 20 "tremfov". Dela je bilo takrat dovolj vsespod na cestah, a ga nismo marali, ker naša želja je bila čimprej dospeti v zlato Californijo. Ni nas veselilo, da bi šli ponovno delat in stanovat v nesnažne barake, kakršne so bile v Coloradu.

(Dalje prihodnjič.)

Najzanesljivejše dnevne delav-ske vesti so v dnevniku "Prosveta." Ali jih čitate vsak dan?

Člani zveznega mornaričnega departamenta opazujejo gradnjo novih bojnih ladij v Philadel-

Zanimivosti za vsakega

Sovjetske plantaže v centralni Aziji. — V centralni Aziji so štiri sovjetske republike: Uzbekistan, Turkmenistan, Kirgiska in Tadžikistan. To ozemlje je večje od Nemčije in Francije skupaj; lansko leto je bilo 3,200,000 hektarjev zemlje posejano z bombažem. Tisoč kilometrov daleč loči reka Amur-Darja sovjete od Afganistana. Ob zlivu z reko Vaks se razprostira široka dolina, polna prahu in vročine, kač, škorpionov in "bezmacev"-banditov. 2000 kv. kilometrov te "preklete doline", kakor jo imenujejo domačini, nudi najboljša tla za bombaž, ako se jih preskrbuje z vodo. In sovjeti napeljujejo vodo in kanale, tako da ti kraji prinašajo vedno več "bele-ga zlata", kakor pravijo bombažni. Direktor vseh bombažnih naprav Celinski pravi: "Ameriko in Egipt smo stisnili, in s tem, da ne bomo več tam kupovali bombaža, bomo povzročili vstajo v kolonijah Anglije in Francije."

Vsa mesta te centralne Azije so kot pijana od "belega zlata", vse vasi si žele bogatih bombažnih žetev, ker kmetje dobe le oddanemu bombažu odgovarjajočo množino žita. Vlaki so polni modernih strojev za žetev bombaža in kitajskih bombažnih delavcev.

Drugi ne gledajo mirno tega ruskega početja. Anglež Youngsbond in American Schwab sta zanesila pred leti up v mnogo okrajih. Moskva je poslala svoje najboljšje vojake, konjeniško divizijo. Osem mesecev je tekla kri v potokih. Angleži so izgubili bitko. Kurzi bombaža so padli v Liverpoolu za tri točke. Prikrita vojna se je nadaljevala. Angleški agenti so spominjali Turk-mence in Tadžike, da za njihovi dedi pod Džingiskanom vladali svetu in da so Rusi le pritepen-ci. Začeli so se upori in napadi na plantaže. Zopet so prišle ruske čete. Vse kulake so odpeljali. Kitajce in Afgane so pripeljali v deželo. Ker so Angleži videli, da je vojna izgubljena, so sklenili mir; namesto orožja upor-nikom so pričeli prodajati stroje sovjetom. Ali okrog 70,000 ljudi je padlo v boju za bombažna polja osrednje Azije. Pa saj v Aziji ne primanjkuje ljudi. Rusija pa prihaja do prve besede v bombažu, ki igra v svetovni politiki drugo vlogo za petrolejem.

Angleško dnevno časopisje. — Podoba angleškega časopisja je prav tako pestr in polna nasprotij kakor vse angleško življenje. V mnogo ozihr je angleško časopisje najboljšje, v drugih zopet najslabše na svetu.

Najbolj znan dnevnik je "Times"; to je velesila zase, njeni dopisniki so poslaniki, njen svetovni pomen posebne vrste. "Times" spadajo z angleško narodno banko in parlamentom med osnove sodobnega angleškega javnega življenja. Dolgo je bil to lahko najdražji časopis, ki se mu ni treba bati nobene konkurence; drži se le enega — tradicije. "Times" delajo svojo politiko, večinoma v sporazumu z zunanjim ministrstvom, včasih tudi proti njemu. Njihova pisava je konservativna, vendar ni vezana na nobeno stranko. Uvodniki niso nikdar podpisani; list sam mora ohraniti avtoriteto. Dopisniki — politični in vojni so že večkrat odločilno vplivali na evropsko politiko — poročevalska služba "Timesov" je nenadkrij-ljiva.

"Morning Post" in "Daily Telegraph" nista po zunanosti nič

manj impozantna od "Times". Isti orjaški format, velik obseg, dober tisk. Ako "Times" primerjamo s papežem, sta ta dva časopisa kardinala. Isti kategoriji pripada "Manchester Guardian", edini v provinci izhajajoči list, ki konkurira z londonskim. Dočim je "Morning Post" skrajno desničarska, je "Guardian" liberalen. Vsi ti listi imajo skupno to, da so zelo resni. Na prvem mestu je politika, poročila z vsega sveta, razprave vodilnih meščanskih osebnosti, potem pridejo finance in trgovina; nobenega podlistka, polno inersatov.

Popolnoma drugače je urejen "Daily Mail". Tu je vse senzacionalno in strašno tendenčno, šovinistično. Senzacionalno se predstavljajo v napačni luči politični dogodki, temu slede poročila o družabnih škandalih, umorih, sportnih rekordih. Poleg tega pa osladno idealno opisovanje življenja visoke gospode, vojvod, grofov in princev.

Edini delavski dnevnik je "Daily Herald", čeprav ima delavska stranka toliko pristašev. Široke vrste čitajo senzacionalne in reakcionarne dnevnike, toda volivni rezultati dokazujejo, da se politično po meščanskem časopisju ne daje mnogo vplivati. Ljudje čitajo v meščanskih dnevnikih senzacije in neumnosti, politično se pa opredeljujejo drugače.

Kateri narod je dal svetu največ odličnih mož? — Eden najmanjših — to so Norvežani, ki štejejo dva in pol milijona ljudi. 70 milijonov Nemcev je dalo v zadnjih desetletjih pet svetovno znanih mož: Richarda Wagnerja, Karla Marxa, Bismarcka, cesarja Viljema II. in Hindenburga; zadnja dva odpadeta, ker sta prišla v poštev le po svojem rodu ali funkciji. Ostanjejo le še trije. Norvežani so pa dali: Ib-sena, Griega, Nansena, Amund-sena, da niti ne omenjamo Ham-suna, Bjoernsona, Sigrid Und-set. To je na vsakih 200,000 prebivalcev po vsem svetu ena priznana svetovna veličina. To je dokaz močne kulture norveškega naroda, ki se razvija v demokraciji, miru in svobodi.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto iste cene, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnici. Prosveta stane za vse enako, za člani ali nečlane \$6.00 za eno leto in nino. Ker pa člani že plačajo pri ascementu \$1.20 za tednik, se jim to šteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini, ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Druž. države in Kanado \$6.00	Za Cicezo in Chicago je...
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in.....
2 tednika in..... 5.60	2 tednika in.....
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in.....
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in.....
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in.....
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, moral listi član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati svojo listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo list datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPI, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošljim naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime..... Čl. družine.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilajte k moji naročnini od sledečih članov družine:

2)..... Čl. družine.....

3)..... Čl. družine.....

4)..... Čl. družine.....

5)..... Čl. družine.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....

Izkušnje slovenskega priseljenca

Piše Frank Kroll

(Nadaljevanje.)

Vlak je sopihal čez polja in po šestnajsturni vožnji sva dospela iz Chicaga k znanecu v državi Missouri. Valed vožnje na tovr-nem vlaku sva bila tako zama-zana, da sva izgledala kakor raz-bojnika. Po dolgi odsotnosti sva se zopet znašla pri stari ženi in mestecu Marceline. Tam sva se dobro umila in očedila, ženica nama je pa postregla s potrebnim prigrizkom. Hotela je tudi vedeti, kako sva potovala in kam sva namenjena. Ko sva ji vse razložila, je rekla, ako ni dovolj denarja, se mora človek tudi "trempanja" prijeti. Zeno sva zagotovila, da se ni tre-ba bati, da bi postala kakšna razbojnika, čeprav sva se po-služila zastojne vožnje na tovr-nih vlakih. V tem kraju se je bilo precej izpremenilo od časa, ko sem prvič tja prišel za delom l. 1921, to pa zato, ker je ta-mošnji rov slabo obratoval. Mnogo ljudi se je bilo tudi izselilo v druge kraje.

Po štirih dneh odmora v Mar-celini sva se s tovaršem zopet odpravila na pot. Poslovila sva se od znancev in dobre ženske, ki nama je zavila v papir nekaj pri-grizka. Midva sva se ji lepo zahvalila in ona nama je želela »najmanj« za trideset dni. Svetos-

vala sta nama, naj se kar dalje odpeljeva s prvim tovrnim vlakom. To je bil v resnici tudi naj-namen in kmalu sva zopet čepela na strehi drvečega tovrnega vlaka.

skočili in napravili lov na "trem-pov". Naslednje jutro so zavirali na-pel, ki so se vozili na vlaku. Grozili so nam, da nas bodo postre-žili, ako nemudoma ne izginemo. S tovaršem sva spoznala, da je grožnja resna, kajti brez obo-avljanja se je bilo treba od-straniti od vlaka in ubrati druge strune. Bilo nas je šest v sku-pini, ki smo tuhtali, kaj bi na-pravili. Vroče je bilo kot v Sa-hari, vode nikjer ni, žepa pa huda, da smo se sami sebi smi-lili. Okoli je bilo vse pušto in tako smo sedeli in premišljevali. Na srečo je mimo privozil voznik s tovrnim avtom in ker je bil dober človek, nas je povabi-l, naj prisledimo in odpeljal nas bo v bližnje mesto. Razume se, da smo z veseljem sprejeli ponudbo. Iz tistega kraja smo se s prvim tovrnim vlakom odpelja-li dalje in končno dospeli v Pue-blo, Colo. Tu smo se nekoliko okrepčali, potem pa smo šli v gr-movje in čakali na tovorni vlak, katerega je bilo težko dobiti, ker so bili pazniki zelo strogi. Kon-čno smo ga dobili, se vtihotapili v prazen vagon in se odpeljali dalje.

Šest drugih "tremfov" je i-melo manj sreče; zalotili so jih